

V Bruseli 4. októbra 2024
(OR. en)

14191/24

ACP 104
PTOM 16
GROENLAND 2
FIN 866
RELEX 1222

SPRIEVODNÁ POZNÁMKA

Od:	Martine DEPREZOVÁ, riaditeľka, v zastúpení generálnej tajomníčky Európskej komisie
Dátum doručenia:	4. októbra 2024
Komu:	Thérèse BLANCHETOVÁ, generálna tajomníčka Rady Európskej únie
Č. dok. Kom.:	COM(2024) 437 final
Predmet:	SPRÁVA KOMISIE RADE Správa o vykonávaní finančnej pomoci poskytovanej zámorským krajinám a územiam na základe rozhodnutia o pridružení zámoria vrátane Grónska a v rámci 11. Európskeho rozvojového fondu v roku 2023

Delegáciám v prílohe zasielame dokument COM(2024) 437 final.

Príloha: COM(2024) 437 final

V Bruseli 4. 10. 2024
COM(2024) 437 final

SPRÁVA KOMISIE RADE

**Správa o vykonávaní finančnej pomoci poskytovanej
zámorským krajinám a územiám na základe
rozhodnutia o pridružení zámoria vrátane Grónska
a v rámci 11. Európskeho rozvojového fondu v roku 2023**

**Správa o vykonávaní finančnej pomoci poskytovanej
zámorským krajinám a územiám na základe
rozhodnutia o pridružení zámoria vrátane Grónska a
v rámci 11. Európskeho rozvojového fondu v roku 2023**

Úvod

Rok 2023 predstavuje tretí rok vykonávania sedemročného obdobia vzťahov medzi Európskou úniou (EÚ) a 13 zámorskými krajinami a územiami (ZKÚ), v nadväznosti na rozhodnutie z roku 2021 o pridružení zámoria vrátane Grónska (DOAG)¹.

Partnerstvo medzi zámorskými krajinami a územiami a EÚ sa zakladá na časti IV Zmluvy o fungovaní Európskej únie (ZFEÚ) a rozhodnutí o pridružení zámoria vrátane Grónska prijatého podľa článku 203 ZFEÚ. Podľa článku 1 uvedeného rozhodnutia je jeho cieľom podpora udržateľného rozvoja ZKÚ a presadzovanie hodnôt Únie vo zvyšku sveta.

V rozhodnutí o pridružení zámoria vrátane Grónska sa spájajú dva predošlé nástroje – predchádzajúce rozhodnutie o pridružení zámoria² s podporou Európskeho rozvojového fondu a dodatočné rozhodnutie o Grónsku³ financované z rozpočtu EÚ – do jedného nástroja so spoločným zdrojom financovania, ktorým je rozpočet EÚ, a ktorý sa teraz vzťahuje na všetky ZKÚ.

Nové rozhodnutie predstavuje základ programovania spolupráce so ZKÚ na obdobie 2021 – 2027, ktoré vychádza z obsiahleho politického a odborného dialógu. Na základe rozhodnutia o pridružení zámoria vrátane Grónska sa na toto obdobie vyčlenilo 500 miliónov EUR.

Spolupráca v období 2021 – 2027 sa v záujme riešenia špecifických potrieb a výziev ZKÚ zameriava na akcie spoločného záujmu ZKÚ a EÚ. Z viacročných orientačných programov vyplýva, že prioritnými oblasťami spolupráce v rámci rozhodnutia o pridružení zámoria vrátane Grónska sú najmä zelená transformácia, digitalizácia, pracovné miesta a rast, ako aj ľudský rozvoj. Do konca roka 2023 bolo prijatých všetkých 16 viacročných orientačných programov – 12 územných viacročných orientačných programov plus regionálny viacročný orientačný program pre Francúzske južné a antarktické územia (TAAF)⁴, dva regionálne viacročné orientačné programy pre Karibik a oblasť Tichého oceánu a jeden intraregionálny viacročný orientačný program, z toho dva programy boli prijaté v roku 2023 (Wallis a Futuna a intraregionálny viacročný orientačný program)⁵.

Počas roku 2023 sa naďalej vykonávalo viacero akcií financovaných z 11. Európskeho rozvojového fondu na základe predchádzajúceho rozhodnutia o pridružení ZKÚ⁶.

Táto správa sa teda vzťahuje na činnosti a podporu poskytovanú na základe oboch rozhodnutí v roku 2023:

¹ Rozhodnutie Rady (EÚ) 2021/1764 z 5. októbra 2021 o pridružení zámorských krajín a území k Európskej únii vrátane vzťahov medzi Európskou úniou na jednej strane a Grónskom a Dánskym kráľovstvom na strane druhej (rozhodnutie o pridružení zámoria vrátane Grónska).

² Rozhodnutie Rady 2013/755/EÚ o pridružení zámorských krajín a území k Európskej únii.

³ Rozhodnutie Rady 2014/137/EÚ o vzťahoch medzi EÚ na jednej strane a Grónskom a Dánskym kráľovstvom na strane druhej.

⁴ *Terres australes et antarctiques françaises*.

⁵ Ďalšie informácie o ZKÚ a prijatých viacročných orientačných programoch sú k dispozícii na stránke: [Zámorské krajiny a územia – Európska komisia \(europa.eu\)](https://european-council.europa.eu/media/111774/1/attachment_data/data/111774/1/111774_1.pdf).

⁶ Pozri poznámku pod čiarou č. 3.

- V **časti I** tejto správy sa vyzdvihuje pokrok, ktorý sa dosiahol v rámci prechádzajúceho rozhodnutia o pridružení zámoria a 11. ERF v roku 2023.
- V **časti II** sa uvádza pokrok, ktorý sa dosiahol pri vykonávaní rozhodnutia o pridružení zámoria vrátane Grónska, ako sa požaduje v článku 86.
- V **časti III** sa vyzdvihuje pokrok, ktorý sa dosiahol v rámci dialógu medzi EÚ a ZKÚ v roku 2023.
- V **časti IV** sa uvádza prehľad ďalších krokov na rok 2024 a nasledujúce obdobie.
- V **prílohe** sa uvádzajú podrobnosti o finančnej pomoci poskytnutej ZKÚ v roku 2023.

I. SPOLUPRÁCA V RÁMCI 11. ERF v záujme ZKÚ v roku 2023

Finančné zdroje v rámci 11. ERF pre ZKÚ (predchádzajúce rozhodnutie o pridružení zámoria)

Zdroje 11. ERF dostupné pre ZKÚ za obdobie 2014 – 2020 boli v súlade s prílohou 2 k predchádzajúcemu rozhodnutiu o pridružení zámoria pridelené takto:

- suma 229,5 milióna EUR na územnú (bilaterálnu) spoluprácu,
- suma 100 miliónov EUR na regionálnu spoluprácu a spoluprácu medzi „všetkými ZKÚ“,
- suma 21,5 milióna EUR na financovanie humanitárnej a núdzovej pomoci,
- suma 5 miliónov EUR na financovanie bonifikácie úrokov a technickej pomoci, ktoré súvisia s investičným nástrojom pre ZKÚ,
- suma 8,5 milióna EUR na štúdie a technickú pomoc.

V rámci 11. ERF bolo 16 ZKÚ oprávnených na územné prídely. Spoluprácu medzi ZKÚ okrem troch regionálnych programov podporuje aj jeden tematický program pre „všetky ZKÚ“ (Green Overseas, prebieha).

Bývalé ZKÚ Spojeného kráľovstva zostali oprávnené na získanie prostriedkov z ERF a získavali z nich prostriedky až do skončenia všetkých prebiehajúcich programov.

Situácia v roku 2023

a) Územná spolupráca

V roku 2023 pokračovalo plnenie pridelených rozpočtových prostriedkov v rámci územných programov pre Arubu a Bonaire, zatiaľ čo spolupráca so Svätým Martinom a Curaçaom sa stále nachádzala vo veľmi ranej fáze.

• Karibská oblasť

Aruba pokračovala vo vykonávaní svojho programu v oblasti vysokoškolského vzdelávania (12,29 milióna EUR vyplatených do konca roka 2023) prostredníctvom zavedenia učebných plánov v oblasti vedy, technológie, inžinierstva a matematiky (STEM) na univerzite a dokončenia práce na infraštruktúre na fyzické vybudovanie novej fakulty a laboratórií, ktoré budú otvorené v roku 2024.

Na ostrove **Bonaire** napredoval program rozpočtovej podpory pre mládež (2,21 milióna EUR vyplatených do roku 2023), ktorý sa má skončiť v roku 2024.

Na ostrove **Svätý Martin** v roku 2023 pokračovala práca na súťažných podkladoch na realizáciu akcie v sektore vody a hygieny, na ktorej vykonávanie sa poskytla technická pomoc, s cieľom rozvíjať cezhraničnú spoluprácu s francúzskou stranou ostrova Svätý Martin (najvzdialenejší región EÚ). Svätý Martin takisto využil prostriedky poskytované v rámci budovania odolnosti a reakcie na katastrofy z finančného krytia v rámci 11. ERF na núdzovú pomoc (4,87 milióna EUR vyplatených v roku 2023) na výstavbu jedného núdzového prístrešia.

Na ostrove **Curaçao** sa v rámci programu na zvýšenie odolnosti ostrova takisto uskutočnili ďalšie prípravné práce na súťažných podkladoch na základe dohody o financovaní, ktorá bola uzavretá koncom roka 2021. Očakáva sa, že zmluva bude podpísaná v roku 2024.

b) Regionálna spolupráca

• Tichomorie

V Tichomorí sa program regionálnej spolupráce PROTEGE (Regionálny projekt tichomorských území pre riadenie udržateľných ekosystémov, 36 miliónov EUR) zameriava na boj proti zmene klímy a degradácii ekosystémov. V rámci programu PROTEGE majú konkrétne výsledky tohto programu veľmi praktické účely vrátane výmeny najlepších poľnohospodárskych a rybolovných postupov medzi ZKÚ v Tichomorí. Dohoda o financovaní bola predĺžená do októbra 2024 s cieľom získať viac času na realizáciu činností.

• Karibik

V Karibiku sa program RESEMBID (*Resilience, Sustainable Energy and Marine Biodiversity*, 42,67 milióna EUR a z toho 2,67 milióna EUR z balíka B formou podpory v súvislosti s pandémiou COVID-19) zameriava na budovanie odolnosti, udržateľnú energiu a morskú biodiverzitu. Zatiaľ čo územné akcie na miestnej úrovni podporujú udržateľné verejné politiky v oblastiach záujmu na úrovni každého územia, regionálne akcie zosilňujú celkový vplyv intervencie zhromažďovaním skúseností a know-how, ako aj výmenou poznatkov a partnerským učením na všetkých územiach. V roku 2023 vykonávanie pokračovalo rýchlejšim tempom prostredníctvom 47 grantových projektov zahŕňajúcich všetky prijímajúce územia (40 projektov sa v súčasnosti realizuje a 7 projektov sa ukončilo). Program okrem toho dosiahol významné úspechy v oblasti odolnosti a pripravenosti na riziko katastrof, najmä pomocou analytických správ o pripravenosti na núdzové situácie a reakcie na katastrofy vo všetkých ZKÚ a pomocou posilneného partnerstva s karibským nástrojom poistenia proti rizikám katastrof (CCRIF). Ukončili sa všetky činnosti týkajúce sa pripravenosti na riziko katastrof. Dosiaľ sa vyplatila suma 23,33 milióna EUR.

• Indický oceán

Napriek výrazným logistickým obmedzeniam a ťažkému začiatku v súvislosti s pandémiou COVID-19 sa projekt RECI (Obnova ostrovných ekosystémov v Indickom oceáne, 4 milióny EUR) v rámci 11. ERF naďalej vykonával počas celého roka 2023 v plnej miere. Značná časť finančných prostriedkov bola v roku 2023 viazaná v rámci prípravy a realizácie operácie v oblasti eradikácie (deratizácia) na ostrove Amsterdam. Za zmienku stojí viacero komunikačných činností: komunikačné plány pre operácie na ostrovoch Tromelin a Amsterdam a uverejnenie článkov, príprava brožúry o projekte RECI, pečiatka RECI a niekoľko nakrútených videí. Dodatok k dohode o financovaní bol podpísaný už v júli 2022 s cieľom predĺžiť obdobie vykonávania o 20 mesiacov (do januára 2025), aby bolo možné dokončiť všetky plánované činnosti.

- **Tematický program pre všetky ZKÚ Green Overseas – GO**

Tento program s rozpočtom 17,8 milióna EUR, financovaný z 11. ERF, zahŕňa ZKÚ EÚ aj bývalé britské zámorské územia. Zameriava sa na presadzovanie udržateľnej energetiky a posilnenej odolnosti proti zmene klímy. V roku 2023 bol uvedený do prevádzky nástroj riadený dopytom s názvom GO. Následne bolo vybraných spolu 33 jednotlivých projektov na rôzne štúdie alebo technickú pomoc pri akciách priamo súvisiacich so zmenou klímy. Vzniklo webové sídlo a webová platforma. V rámci projektu sa takisto usporiadalo sprievodné podujatie na konferencii COP 28 v Dubaji na tému Úloha viacrozmerneho indexu zraniteľnosti (MVI) pri využívaní finančných prostriedkov na budovanie odolnosti. Vďaka tejto činnosti sa takisto ukázalo, že je potrebné usporiadať fórum o financovaní opatrení v oblasti zmeny klímy pre ZKÚ, ktoré sa bude konať v októbri 2024 v Bruseli.

c) Technická pomoc a inštitucionálna podpora

Sieť mládeže zámorských krajín a území (OCT-YN), ktorá je financovaná z nástroja technickej spolupráce 11. ERF sumou vo výške 560 000 EUR, začala fungovať v roku 2022. Obdobie vykonávania je tri roky.

Prvá skupina 25 mladých ľudí (vo veku 20 – 28 rokov) z 10 rôznych ZKÚ bola vybraná, aby sa zúčastnila na ročnej vzdelávacej dráhe s cieľom dozvedieť sa viac o partnerstve medzi EÚ a ZKÚ a o fungovaní európskych inštitúcií a súčasne nadviazať kontakty s podobne zmýšľajúcimi mladými ľuďmi z iných ZKÚ.

V roku 2023 úspešne ukončila svoj mandát prvá skupina a bola vybratá nová skupina 25 mladých ľudí, ktorej členovia pochádzajú **zo všetkých 13 ZKÚ pridružených k EÚ**. V rámci svojho ročného mandátu mali členovia Sieť mládeže ZKÚ možnosť v októbri 2023 absolvovať týždennú študijnú návštevu Bruselu, zúčastniť sa na rôznych webinároch a online stretnutiach, zúčastniť sa na podujatiach týkajúcich sa ZKÚ a/alebo mládeže na témy, ktoré ich zaujímajú, a podieľať sa na spoločnej príprave príspevku pre fórum ZKÚ – EÚ (ktoré sa uskutočnilo vo februári 2024 v Bruseli).

d) Európska investičná banka (EIB)

Z investičného nástroja pre ZKÚ (výška finančných prostriedkov 48,5 milióna EUR) spravovaného EIB v rámci predchádzajúceho rozhodnutia o pridružení zámoria z roku 2013 sa poskytli finančné prostriedky na bonifikácie úrokovej sadzby a technickú pomoc (5 miliónov EUR). Európska investičná banka pridala k finančným prostriedkom nástroja svoje vlastné zdroje (do výšky 100 miliónov EUR). Podľa nového rozhodnutia o pridružení zámoria vrátane Grónska nástroj už neexistuje a operácie boli ukončené v rokoch 2020 a 2021.

Podľa dohody o prevode medzi Komisiou, Spojeným kráľovstvom a EIB podpísanej vo februári 2023 sa čisté spätné toky prostriedkov z investičného nástroja pre ZKÚ budú pridávať ako ročné navýšenia prostriedkov do fondu nepridelených prostriedkov v rámci nového rozhodnutia o pridružení zámoria vrátane Grónska. Do roku 2027 sa očakávajú spätné toky prostriedkov vo výške približne 35 miliónov EUR, z toho 13,6 milióna EUR bolo získaných do konca roka 2023.

Keďže už nie sú k dispozícii žiadne ďalšie pridelené rozpočtové prostriedky pre zámorské krajiny a územia, ZKÚ sú odteraz oprávnené navrhovať projekty v rámci nového nástroja InvestEU, a to na základe súťaže. Podpora sa poskytuje, keď je to možné. Napríklad

vo Francúzskej Polynézii a Novej Kaledónii sa v roku 2023 uskutočnila misia EIB za pomoci Komisie, ktorá mala za cieľ propagovať účasť tichomorských ZKÚ.

II. SPOLUPRÁCA NA ZÁKLADE NOVÉHO ROZHODNUTIA O PRIDRUŽENÍ ZKÚ V ROKU 2023

Finančné zdroje v rámci rozhodnutia o pridružení zámoria vrátane Grónska

Finančné prostriedky vo výške 500 miliónov EUR, ktoré majú ZKÚ k dispozícii na obdobie 2021 – 2027, sa na základe prílohy 1 k rozhodnutiu pridelujú takto:

- suma 164 miliónov EUR na územné (bilaterálne) prídely pre ZKÚ iné ako Grónsko,
- suma 225 miliónov EUR na územný (bilaterálny) prídely pre Grónsko,
- suma 76 miliónov EUR na regionálnu spoluprácu, z ktorej sa vyčlení 15 miliónov EUR na intraregionálnu spoluprácu ZKÚ s ich susednými krajinami, ktoré do ZKÚ nepatria,
- suma 22 miliónov EUR na štúdie a opatrenia technickej pomoci,
- suma 13 miliónov EUR na fond nepridelených prostriedkov určený na reakciu na nepredvídané okolnosti, nové výzvy a nové medzinárodné iniciatívy a priority.

Spätné toky prostriedkov zo zrušeného investičného nástroja pre ZKÚ spravovaného EIB sa po sprístupnení pripočítajú do fondu nepridelených prostriedkov.

Podľa kritérií stanovených v rozhodnutí DOAG sa **12 ZKÚ (z trinástich) považuje za oprávnené získať bilaterálny prídely v rámci daného rozhodnutia**. Francúzske južné a antarktické územia, ktoré sú jedinými neobývanými ZKÚ, sa na účely oprávnenosti na poskytnutie financovania považujú za región podľa článku 84 ods.1 rozhodnutia o pridružení zámoria vrátane Grónska, a preto majú k dispozícii osobitný regionálny program namiesto bilaterálneho prídely.

Tri regionálne programy pre Karibik a oblasti Tichého a Indického oceánu sú zamerané na podporu spolupráce medzi ZKÚ z rovnakého regiónu, ktoré čelia podobným výzvam a majú podobné priority. Akciami financovanými v rámci regionálnych prídely sa podporuje vypracovanie a realizácia komplexných regionálnych programov a projektov na riešenie týchto výziev. Veľkú novinku rozhodnutia o pridružení zámoria vrátane Grónska predstavuje **intraregionálne finančné krytie**, v ktorom sa vyčleňujú finančné prostriedky na podporu spolupráce medzi ZKÚ a ich susednými africkými, karibskými a tichomorskými štátmi (AKT) a/alebo inými tretími krajinami, ako aj najvzdialenejšími regiónmi EÚ.

Situácia v roku 2023

a) Územná spolupráca

V roku 2023 sa skončilo programovanie územných prídely pre ZKÚ. V súčasnosti sú prijaté **všetky územné viacročné orientačné programy**, pričom posledný z nich pre ostrovy Wallis a Futuna bol prijatý v roku 2023 a posilňuje sa ním sociálno-ekonomický rozvoj a kladie dôraz na udržateľný cestovný ruch (20,4 milióna EUR).

Plnenie pridelených rozpočtových prostriedkov na spoluprácu na roky 2021 – 2027 dostalo v roku 2023 silný impulz vďaka trom viacročným akčným plánom (Digitalizácia

prostredníctvom plánu elektronickej verejnej správy pre Arubu – 14,2 milióna EUR, Vzdelávanie pre Grónsko na roky 2024 a 2025 – 71,25 milióna EUR a Podporné opatrenia na roky 2023 a 2024 – 3,4 milióna EUR), ako aj dvom ročným akčným plánom (Voda a sanitácia pre Bonaire – 4,6 milióna EUR, Zelený rast pre Grónsko – 22,5 milióna EUR), ktoré boli schválené pred koncom roka 2023. Prioritné oblasti týchto akcií sú plne v súlade s prioritami Zelenej dohody, ako aj s programami týkajúcimi sa digitálneho veku a zamestnanosti a rastu. Prijatím týchto akcií záväzky za obdobie 2021 – 2023 dosiahli 42 % celkového krytia v rámci rozhodnutia o pridružení zámoria vrátane Grónska vo výške 500 miliónov EUR. Treba uviesť, že témy súvisiace so Zelenou dohodou sa zohľadňujú v 14 zo 16 prijatých viacročných orientačných programov. To znamená, že približne 47 % celkových zdrojov rozhodnutia o pridružení zámoria vrátane Grónska sa zmobilizuje na spoluprácu v oblasti Zelenej dohody (napríklad v oblasti energie z obnoviteľných zdrojov, biodiverzity, znižovania rizika katastrof, udržateľného poľnohospodárstva, nakladania s odpadovou vodou a zeleného rastu).

Pokiaľ ide o karibské ZKÚ, v roku 2023 boli podpísané tri dohody o financovaní, s ostrovom Saba dohoda o udržateľnej energii z obnoviteľných zdrojov (4,1 milióna EUR), so Svätým Eustachom dohoda o energii z udržateľných zdrojov (2,9 milióna EUR) a so Svätým Bartolomejom dohoda o riadení rizika katastrof (2,5 milióna EUR). Prvé finančné prostriedky boli vyplatené v roku 2023, a to 2,5 milióna EUR pre Sabu a 0,25 milióna EUR pre ostrov Svätý Bartolomej.

Pokiaľ ide o tichomorské ZKÚ, v roku 2023 boli podpísané dve dohody o financovaní, a to dohoda s Francúzskou Polynéziou o udržateľnom manažmente vody (31,1 milióna EUR) a dohoda s Novou Kaledóniou o energetickej transformácii (30,9 milióna EUR). Prvá splátka vo výške 6 miliónov EUR bola Francúzskej Polynézii prevezená v roku 2023.

Ostrov **Saint-Pierre a Miquelon** rýchlym tempom pokračujú v realizácii svojho rozpočtového programu na podporu udržateľného cestovného ruchu. V roku 2023 boli prijaté významné opatrenia na podporu udržateľného rozvoja, napríklad viacročné programy v oblasti energetiky, podpora udržateľného cestovného ruchu a podpora energie z obnoviteľných zdrojov. Pokiaľ ide o hospodársku diverzifikáciu, realizovali sa iniciatívy, ako sú otvorené údaje, spustenie platformy hromadného financovania a stratégia príťažlivosti podnikania. Okrem toho sa vynaložilo úsilie na podporu začlenenia prostredníctvom podporných programov, odbornej prípravy a iniciatív na zlepšenie zamestnateľnosti mladých ľudí a osôb so zdravotným postihnutím. Presnejšie rozpočtová podpora EÚ umožnila odbornú prípravu 421 mladým ľuďom (z 807 spomedzi 5 974 obyvateľov). V roku 2023 bola vyplatená prvá splátka vo výške 7 miliónov EUR.

V **Grónsku** bola ukončená rozpočtová podpora na vzdelávanie, ktorá bola prijatá v roku 2021, a bola vyplatená posledná splátka vo výške 27,8 milióna EUR, z toho 5,3 milióna EUR bolo určených na variabilnú tranžu. V rámci tohto programu sa okrem iného dosiahol pokrok v oblasti využívania IT riešení v reakcii na nedostatok učiteľov, lepšej koordinácie sektora a podpora inovačných zručností.

Nový vzdelávací program na roky 2023 – 2024 sa zameriava na rekvalifikáciu a zvyšovanie úrovne zručností, zlepšenie učebných plánov pre odborné vzdelávanie a dobré podmienky pre študentov na základe novej grónskej stratégie vzdelávania. Realizácia sa začala v prvom polroku 2024.

Akcia v novej prioritnej oblasti Zelený rast bola prijatá v roku 2023 so sumou vo výške 22,5 milióna EUR. Podporí spoluprácu v oblasti udržateľných energií, surovín, životného prostredia a výskumu. V súlade so stratégiou EÚ Global Gateway sa očakáva vytvorenie silnejšej opory pre EÚ v Grónsku s cieľom pokročiť v ekologickej transformácii, napr.

v kľúčovej oblasti kritických surovín (CRM) v súlade s memorandom o porozumení o udržateľných hodnotových reťazcoch surovín podpísaným v novembri 2023.

V roku 2023 pokračovali prípravy na otvorenie kancelárie Európskej komisie v Nuuku a úrad bol slávnostne otvorený 15. marca 2024. Kancelária uľahčí riadenie značnej podpory EÚ pre Grónsko (225 miliónov EUR v rámci rozhodnutia o pridružení zámoria vrátane Grónska) a prispeje k prehĺbeniu nášho partnerstva, a to aj prostredníctvom politického dialógu v spolupráci s osobitným vyslancom EÚ pre otázky Arktídy. Okrem toho bude poskytovať informácie a podporovať súkromné a verejné investície EÚ v Grónsku v spolupráci s príslušnými útvarmi Komisie a ďalšími partnermi vrátane Európskej investičnej banky s ohľadom na uplatniteľné finančné nástroje EÚ a na podporu realizácie priorít stratégie Global Gateway.

b) Regionálna spolupráca

V súčasnosti sú takisto prijaté všetky regionálne viacročné orientačné programy, pričom zvyšné intraregionálne viacročné orientačné programy boli prijaté v roku 2023⁷. Karibský regionálny viacročný orientačný program zameraný na udržateľné hospodárenie s prírodnými zdrojmi bol prijatý už v roku 2022 a v roku 2023 sa začala prípravná misia na koncipovanie tejto akcie. V roku 2023 pokračovala práca na príprave vykonávacej akcie pre regionálny viacročný orientačný program pre Francúzske južné a antarktické územia (TAAF) s cieľom prijať akciu v roku 2024. Zameria sa na ochranu biodiverzity a ekologické funkcie morského prostredia Francúzskych južných a antarktických území a juhozápadného Indického oceánu. Tvorba akcií regionálneho viacročného orientačného programu pre oblasť Tichomoria pokračovala aj v roku 2023.

Okrem toho s cieľom posilniť regionálnu integráciu ZKÚ v príslušných regiónoch a riešiť globálne výzvy, ako je zmena klímy, strata biodiverzity a potravinová neistota, ako aj usilovať o udržateľný rozvoj so zvýšenou pripojiteľnosťou sa v rámci rozhodnutia o pridružení zámoria vrátane Grónska vyčleňujú osobitné zdroje na intraregionálnu spoluprácu. Na tento účel sa stanovuje finančné krytie vo výške 15 miliónov EUR a príslušný viacročný orientačný program bol prijatý v novembri 2023. Výmeny so ZKÚ v jednotlivých regiónoch týkajúce sa programovania týchto zdrojov sa začali v poslednom štvrtroku.

c) Technická pomoc a inštitucionálna podpora

V roku 2023 došlo k ďalšej mobilizácii technickej pomoci, najmä s cieľom podporiť orgány ZKÚ pri tvorbe nových akcií pre Bonaire, Arubu, Francúzske južné a antarktické územia (TAAF), Wallis a Futunu, Grónsko a regionálny program Karibskej oblasti. Podpora sa vzťahovala aj na počiatočnú fázu organizácie výročného fóra ZKÚ – EÚ v Bruseli vo februári 2024, v súvislosti s ktorou bola v novembri 2023 uzavretá zmluva s poskytovateľom služieb. Takisto bola vybraná špecializovaná agentúra na podporu partnerstva medzi ZKÚ a EÚ prostredníctvom komunikačnej kampane. V roku 2023 sa v rámci nástrojov technickej spolupráce vyplatila celková suma vo výške 0,9 mil. EUR.

Okrem toho EÚ v roku 2023 podporila Združenie zámorských krajín a území (OCTA) prostredníctvom technickej pomoci pri organizácii inštitucionálneho dialógu s EÚ a ministerskej konferencie OCTA, ktorá sa uskutočnila popri fóre ZKÚ – EÚ vo februári 2024 v Bruseli. Ako je podrobne uvedené ďalej, efektívnejšiemu a plynulejšiemu dialógu medzi

⁷ Viacročné orientačné programy pre oblasť Tichomoria (ekologické potravinové systémy a podiel potravín z vodných živočíchov v nich) a pre Francúzske južné a antarktické územia (biodiverzita) boli prijaté už v roku 2021.

ZKÚ a EÚ počas celého roka naďalej bránili vážne administratívne a inštitucionálne nedostatky v OCTA.

Združenie zámorských krajín a území (OCTA)

Komisia dlhodobo a významne podporuje Združenie zámorských krajín a území (OCTA), keďže si uvedomuje jeho dôležitú úlohu pri realizácii partnerstva medzi EÚ a ZKÚ. Od roku 2018 došlo k zmene predchádzajúcej podpory v podobe technickej pomoci a Komisia začala na žiadosť združenia financovať prevádzkové náklady sekretariátu OCTA prostredníctvom zmlúv o grantoch.

OCTA sídli v Bruseli a má právnu formu súkromnoprávneho subjektu podľa belgického práva (nezisková organizácia). Od roku 2020 združenie čelilo čoraz väčším vnútorným administratívnym problémom, ktoré vyvrcholili tým, že v roku 2022 bol zmrazený jeho bankový účet, ktorý bol formálne odblokovaný až v máji 2023. V dôsledku toho bol sekretariát OCTA po veľkú časť roka 2022 a 2023 paralyzovaný a podmienky na podpísanie nového grantu na rok 2023 neboli splnené.

V roku 2023 Komisia vykonala audit zmlúv o grantoch za rok 2020 a 2021 a predbežné zistenia zaslala OCTA. Za rok 2022 bola Komisii doručená rozsiahla správa o overení výdavkov. V súčasnosti prebiehajú súvisiace konzultácie medzi Komisiou a OCTA.

Komisia vyzvala OCTA, aby prijalo potrebné opatrenia na posilnenie svojich systémov vnútornej kontroly a svojej administratívnej kapacity a postupov riadenia. V tejto súvislosti sa v roku 2023 uskutočnila konzultácia združenia OCTA s jeho členmi a združenie pripravilo strategickú aktualizáciu svojej stratégie na roky 2021 – 2027 so zameraním na inštitucionálne a administratívne aspekty

III. INŠTITUCIONÁLNY DIALÓG V ROKU 2023

V rozhodnutí o pridružení zámoria vrátane Grónska (článok 14) sú vymedzené tri nástroje dialógu:

Fórum ZKÚ – EÚ

Každoročné fórum je najvyššou politickou platformou dialógu medzi ZKÚ a EÚ. Fórum na rok 2023 bolo pôvodne plánované na posledný štvrťrok uvedeného roka, ale bolo presunuté na február 2024, keď združeniu OCTA v rámci rotujúceho predsedníctva predsedalo Grónsko.

Trojstranné konzultácie/tripartitné stretnutia

V roku 2023 sa v Bruseli zorganizovali tri tripartitné stretnutia medzi Komisiou (predseda), zástupcami ZKÚ a členskými štátmi, s ktorými sú ZKÚ spojené (v marci, júni a októbri, pričom sa všetky konali v hybridnom formáte). Predstavovali platformu na politický dialóg a výmenu relevantných informácií, úvahy o prioritných témach spoločného záujmu a monitorovanie pokroku pri vykonávaní rozhodnutia o pridružení zámoria. Okrem toho umožnili spoločne uvažovať o tom, ako formovať úlohu ZKÚ v rámci stratégie Global Gateway a prehĺbiť dialóg a prácu v oblasti investícií. Diskutovalo sa aj o inštitucionálnej situácii OCTA, stave príprav a ďalšom postupe pri plnení finančného krytia v rámci rozhodnutia o pridružení zámoria vrátane Grónska na intraregionálnu spoluprácu, o príprave informačnej kampane pre všetky ZKÚ a prezentácii pilotnej iniciatívy ZKÚ v oblasti kultúry (Archipel). Októbrové tripartitné stretnutie napokon umožnilo určiť spoločné priority pre fórum ZKÚ – EÚ, ktoré sa uskutočnilo vo februári 2024 v Bruseli, vymeniť si názory na plánovanú odbornú prípravu pre ZKÚ o ich posilnenej účasti na horizontálnych

programoch EÚ a informovať členské štáty a územia o prebiehajúcich činnostiach v rámci projektu Sieť mládeže ZKÚ.

Ad hoc partnerské pracovné skupiny

Partnerské pracovné skupiny sa schádzajú podľa potreby a v roku 2023 sa neuskutočnili žiadne ich stretnutia.

Inštitucionálny dialóg bol v roku 2023 poznačený nedostatočnou iniciatívnosťou a koordináciou OCTA z dôvodu jeho administratívnych ťažkostí.

IV. VÝHLAD DO BUDÚCNOSTI

Programovanie pridelených rozpočtových prostriedkov podľa rozhodnutia o pridružení zámoria vrátane Grónska je dokončené, s výnimkou fondu nepridelených prostriedkov podľa uvedeného rozhodnutia, príloha I (pozri nižšie).

V roku 2024 sa plánujú dve nové vykonávacie akcie: i) regionálna akcia pre oblasť Karibiku týkajúca sa bezpečnosti potravín, vody a biodiverzity (21 miliónov EUR) a ii) sociálno-ekonomický rozvoj ostrovov Wallis a Futuna (20,4 milióna EUR). Vytváranie regionálnej akcie Tichomorskej oblasti týkajúcej sa udržateľných potravinových systémov (36 miliónov EUR) sa dokončí v roku 2024 na účely formálneho prijatia začiatkom roka 2025.

Zároveň bude prebiehať realizácia činnosti v rámci predchádzajúceho rozhodnutia o pridružení ZKÚ (11. ERF), ktoré neboli ukončené, najmä tematického programu Green Overseas a regionálneho programu RESEMBID, až do ich skončenia.

Ďalšou prioritou na rok 2024 je pokračovanie práce na príprave akcií v rámci intraregionálneho viacročného orientačného programu. Takisto sa začne uvažovať o tom, ako využiť fond nepridelených prostriedkov podľa rozhodnutia o pridružení zámoria vrátane Grónska v súlade s prioritami stratégie Global Gateway, prípadne v kombinácii s regionálnymi/intraregionálnymi prídelmi.

V roku 2024 a v ďalších rokoch bude dôležité strategickejšie využívať vynikajúce vzťahy medzi ZKÚ a EÚ a ďalej posilňovať úlohu ZKÚ v príslušných regionálnych stratégiách EÚ vrátane stratégií pre Arktídu, Indicko-tichomorský región a Latinskú Ameriku, ako aj v rámci Samojskej dohody. Zatiaľ čo programy územnej/bilaterálnej spolupráce sú dobre zosúladené so stratégiou Global Gateway, ďalšia priorita činnosti EÚ bude spočívať v podpore užších regionálnych obojstranne výhodných partnerstiev medzi ZKÚ a ich susednými krajinami a územiami vrátane štátov AKT a štátov mimo AKT a najvzdialenejších regiónov. Kľúčom k nášmu partnerstvu bude aj ďalšie zapojenie mládeže ako horizontálna priorita.

Komunikačnou kampaňou spustenou v roku 2023 sa bude ďalej zvyšovať informovanosť a vytvárať pozitívne vnímanie partnerstva ZKÚ a EÚ medzi verejnosťou. Doplnia ju osobitné vzdelávacie činnosti na podporu kapacít v ZKÚ s cieľom zvýšiť účasť týchto území a regiónov na horizontálnych programoch EÚ.

Komisia bude ďalej spolupracovať so združením OCTA, a to aj v rámci trojstranných konzultácií, na opatreniach nadväzujúcich na audity a overovanie výdavkov grantov na roky 2020, 2021 a 2022. Zároveň sa vytvoria osobitné schémy technickej pomoci, ktoré budú pomáhať OCTA pri jeho reformnom úsilí a štatutárnych činnostiach.

Ďalšie fórum ZKÚ – EÚ, ktoré sa má uskutočniť v roku 2025 na Arube, umožní zhodnotiť vykonávanie finančnej spolupráce v rámci rozhodnutia o pridružení zámoria vrátane Grónska, diskutovať o témach spoločného záujmu a strategicky riadiť partnerstvo medzi EÚ a ZKÚ.